

DÉR ENDRE

HOLDRAJONGÓK

(Befejező rész.)

ESZTER: A fiát?
ANYA: A fiamat.
ESZTER: (Felsír.)
DÁVID: Öngyilkos lett.
ANYA: (Értetlenül bámul.)
DÁVID: Öngyilkos lett. Életben van.
ESZTER: Azt mondta, hogy a képeit magára hagyja. Majd felbecsülik, és a pénz a magáé.
DÁVID: A képei sokat érnek. A fia életben van... a kinikán fekszik...
ANYA: De miért?! Mért tette?!
ESZTER: A képek a magáé.
(A vetített kép a háttérben Attila egyik festményét mutatja, amelyiken három nő áll.)
ANYA (odamegy és nézi a képet): Attilám, kisfiam... az élet kimeríthetetlen. Ez látszik a képen is. A fiam szeret élni. Az én fiam akar élni. Csak most beteg, de neked is kell tudnod, kislányom, hogy az emberben a legnagyobb kincs mindig a legmélyebben rejtőzik. Ne sírj most. Ha beteg, meggyógyul. És látod ezt a három női alakot? Köztük vagy te is meg én is. Mi kell, hogy megmentsük őt.
ESZTER (felkel az ágyból): Menjen be hozzá, ha tud. Én már úgyse akarok. Nem miattam tette, én nem tehetek róla. Itt fekszik a sarki klinikán. Menjen... de én nem.
ANYA: Nekem csak ő maradt. Csak ő. Ne félj, nem halhat meg. Nem halhat meg, azt én se élném túl. Bemegyek hozzá. (El.)
DÁVID: Összevesztetek?
ESZTER: Nem is tudom.
DÁVID: Mért nem szóltál? Engem nem kerestél?
ESZTER: Ez hihetetlen... ezt nem lehet elhinni. Úgy se igaz az egész.
KÓSNÉ: Mi van? Mi történt? Igaz ez? Mért engedtétek el? Nem mondta, hogy mit akar? Uramisten... mi lesz veled?... mert minden maga miatt van! Mit ólálkodik állandóan e mellett az asszony mellett. Mért nem fogta le a kezét... mért bámultok rám?... az apja tudja? (Csend.)
Majd azt fogja mondani, hogy úgy neveltelek... Takarodjon ki innen! És az én lakásomba be ne tegye a lábát!
ESZTER: (Beleroskad Dávid karjába.)

DÁVID: Nem megyek. Nem hagyom így itt. Nem mi vagyunk a hibásak. Attila idegbeteg... és én nem úgy viselkedtem... Tudtommal én nem sértettem meg. Semmivel nem adtam okot rá...

KÓSNÉ: (Hangosan sír.)

ESZTER (felkel): Őt év alatt ötszáz képet festett. Ötszázat. Minden harmadik nap egy újat. Minden héten modellt ültem neki. Minden héten. Gyártotta a képeket. És gyűjítte őket. Minden este elmondta, hogy harmincéves korában fogja megcsinálni élete főművét. Minden este elmondta, hogy harmincéves korában beérkezik. Harmincéves korára halhatatlan lesz. Én nem akarom megvárni a harminc évet! Dolgozni nem engedett, mert akkor nincs meg a kényelme. Neki kényelem kell, nekem izgalom... neki hírnév kell, nekem élet. Élni akarok! Nem vett észre öt év alatt egyszer sem. Mit tud ő énrólam? Azt hiszi, hozzátartozom, mert modellt ülök neki, és kész. Élni akarok! Nem csaltam meg eddig. Eddig nem!

KÓSNÉ: Hazug vagy! A megnyitókör is reggel jöttél haza!

ESZTER (ordít): Hát akkor reggel jöttem haza!

(Színváltozás.)

Szín: Eszter szobája. Este van.

DÁVID: Nézd meg, ha nem hiszed. Véglegesen lehelyeztettem magam.

ESZTER: Valóban. Óriási! Bár jobb szerettem volna Pestre költözni. Eladnánk a házat, és Pesten vennénk egy öröklakást. Pest nagy, és nem nevetnének rajtad a kiállítás miatt. Engem meg nem ítélnének el. Az orvos azt mondja, még most sem biztos, hogy életben marad... Mindegy össze volt törve. Jární nem tud, csak az egyik veséje működik, s ha életben marad is, örökre nyomorék... A kezét újra gipszbe tették. Három hónap alatt kétszer törtek...

SALAMON: Bocsánat, hogy kopogás nélkül jövök... Eszter, voltál bent nála?

ESZTER: Voltam.

SALAMON: És mit mond? Mond valamit? Tud beszélni?... már úgy értem, hang jön ki a torkán?

ESZTER: A kezem fogta.

SALAMON: Fogta a kezéd? Van erő benne?

ESZTER: Szorította. Azt mondja, hogy szeret.

SALAMON: Hogy szeret, azt tudtam anélkül is. Nyomorultul elpusztul,

te meg eszed a palikat. (Ki.) (Ajtó-
ból): Majd én bejárok hozzá. Te pe-
dig maradj a fenekeden. Megérik
a kanszag rajtad, nem síl ki a szem-
med? (Becsapja az ajtót.)

DÁVID: Vetesd el a gyereket. Igaza
van, most nem hagyhatod itt.

ESZTER: És ha holnapra meghal?!...
még sose voltam terhes. És ez a te
gyereked, hogy beszélhetsz így? Ne-
ki ottmaradnak a képek, a tehetsé-
ge, nekem meg ti. Én mást nem vá-
rok az élettől. Gyereket, családot.
És én hálás vagyok mindenért. Ne-
ki is hálás vagyok. Mindig hálás le-
szek neki, de az más... és ezt nem
lehet egy férfinak megmondani...
megköszönni az öt évet, és otthagy-
ni bénán a klinikán... (Sír.)
(Feltesznek egy hanglemezt.)

ESZTER: Mindig kételkedett bennem.
Azt hitte, azért hívlak magunkhoz,
mert jóba akarok lenni veled.

DÁVID: Művész ő, Eszter... Megérezte
előre...

ESZTER: Művész... mert kikiáltottad
őt művésznek. Gyámoltalan és ál-
landóan siránkozik.

DÁVID: Furcsák vagytok ti, nők. Az
ember ha kiszolgáltatja magát, el-
dobjátok. Tőlem meg se kérdezted,
ki vagyok, mi vagyok, úgy teszel,
mint aki kívül-belül ismer.

ESZTER: Ismerlek. Érezlek. Te olyan
vagy, akit érzek. Tudom, hogy Pes-
ten vizes lakásban laksz, albérlet-
ben, egyedül.

DÁVID: Kitől tudod?

ESZTER: Érzem a dohos szagot a ruhá-
don. A melled szőrén. Az ölelése-
ből pedig azt érzem, hogy egyedül
vagy. Talán még a szüleid sem él-
nek.

DÁVID: Élnek, Eszter. Az anyám taní-
tónő, egyedül van. Az apám hadi-
fogságból nem jött haza, elvett egy
francia nőt. Tavaly kerestett föl a
lakásomon. Kérte, hogy ne mond-
jam meg az anyámnak. De anyám
minden reggel odaáll az ablak elé,
és figyelni az utat. Az apámat várja
haza.

ESZTER: Megvan! Nem fogok többé
bemenni hozzá. Az apja különben
is... hiszen hallottad...

DÁVID: Ezt nem tehetjük vele, Eszter.
Esetleg életben maradna, ha mellet-
te lennél.

ESZTER: Ha életben marad, minden
kezdődik előlről... és gyerekem
lesz, gyereked lesz...

DÁVID: Beszélni fogok veled.

(Kívülről kopogás.)

(Két hordár be): Meghoztuk a bú-
torokat... Hozd, Karcsi a hangulat-
lámpát is. A televíziót hova rakjuk?

MAGASABB: A fotelek melyik sarok-
ba jönnek? Főnök, maga csak az
utat mutassa, mit hova tegyünk...
ALACSONY: Gyerünk, Lacika... Hó-
rukk... Ezt hova toljuk?

DÁVID: Nagyon jól néz ki... nagy
munka volt, megérdemlik a szív-
erősítőt. Édeset, vagy erőset?

HORDÁR: Csakis az erősből... ez jól-
esett. Köszönjük szépen. Használják
egészséggel.

ESZTER: Köszönjük. A vizontlátás-
ra... jó benne ülni?

DÁVID: Isteni. Fejedelmi. Ez már egy
igazi otthon... ez már a mi ottho-
nunk... Szegény Attila meg abban
reménykedik, hogy egyszer ide ha-
zajöhet... Eszter... nem tudom,
boldogok tudunk-e lenni ilyen áron?
Ha most elveszlek feleségül, Attila
belehal.

ESZTER: Csak a modelljét veszítené el,
hidd el.

DÁVID: Benced a modelljét, bennem az
emberiséget.

ESZTER: Nekiállok kötni, hogy ami
tartozásunk van Attilával szemben,
elszámolhassam, nehogy dühroha-
mot kapjak. (Köt.) (Csend.) Hogy
mondta az előbb?

DÁVID: Már nem tudom. (Megsókol-
ja.) Én nem tudok Attila árnyéká-
tól szabadulni... nem tudok mel-
letted se fölengedni... Attila meg-
mérgezné egész házasságunkat. Egy
komoly férfi! Annyi idős, mint én...
azt érezné ő is a helyemben, mint
én... hogy ki mennyit ér, az dönti
el, hogy hogy cselekszünk... nehe-
zen tudja elviselni egy férfi a meg-
csúfolást, Eszter.

ESZTER: Sokat töprengsz. Én viszont
már az első percben döntöttem. A
gyereket megszüülöm. Vagy te leszel
az apja, vagy Attila.

DÁVID: A gyereknek én vagyok az ap-
ja.

ESZTER: Aki nevet ad neki, és aki föl-
neveli.

DÁVID: Ezzel kényszeríteni akarsz rá,
hogy feleségül vegyelek.

ESZTER: Nem.

DÁVID: Gyerekség, Eszter, amit
mondsz. Sose leszel nagykorú. Fe-
lelősséggel tartozol.

ESZTER: Vállalom... bár nehéz lenne
elképzelnem, hogy ne hajtsam a fe-
jemet a válladra... sokszor az tart
vissza az örjögéstől, hogy eldön-
töttem magamban már régen, Attila
nem miattam tette... (Sír.) Azt hi-
szem, és már nevetni se fogok
tudni többet...

(Színváltás.)

Szín: Kórterem.

ATTILA: (Állandóan az ajtót lesi.)

SALAMON: Szervusz, Attila... jól nézel ki. Anyád küldött süteményt... Levették a gipszet a kezdről?

(Csend.)

Tekla üzeni, hogy barátaid szervezik a kiállításodat.

(Csend.)

Remek nő az a Tekla... Talán elmegyek félállásba a MÁV-hoz. Nyugdíjasoknak 500 forintig lehet... jól jönne egy kis pénz, meg elfoglaltság is lenne. Persze, azért eljövök hozzád mindennap, fiam... tudod, ha az ember nyugdíjban van már, sok mindenről van ideje elgondolkodni... És nem jó az a sok gondolkodás... mire való földézni, ami egyszer elmúlt? Minden kártyásnak megvannak a maga adui... És a legtöbb szabályszerűen játszik. Én például mindig szabályszerűen játszottam, mégis előfordult, hogy vesztettem. Ha rossz lapok jönnek, veszít az ember. Hja... majd elfelejtem mondani neked. Egy építész keres állandóan. Megbízással. Elkérte tőlem az „Íme, az ember” című képedet... Tudod, attól nem akartál megválni semmi pénzért sem. Órákig nézte. Lefényképezte... beszélni akar veled. Óriási pénzt emleget érte, le is rajzolta, hogy gondolta, hova gondolta... Először azt hittem, ugratni akar engem. Ragyogó jövő állna előtted. Én megmondom őszintén, még sohase gondoltam az életem végére. És egy ilyen értékes ember, mint amilyen te vagy... Kimerültél! De ha kijössz az utcára, és megérezed a friss levegőt... ha talpra állsz, körülötted az emberek is határozni tudnak. Ha van életed, amit saját elhatározással végig akarsz élni, akkor mások is merik azt tenni, amit akarnak. Mások is úgy élnek, ahogy szeretnének...

ATTILA: Igazad van.

ÁPOLÓNÓ (benyt): Van látogatója?

(Attila fölemelkedik, aztán lehanyatlik.)

SALAMON: Az udvarban elszáradt a nagy diófa. Holnap kivágom. Kidöntöm. Először azt gondoltam, hívok segítséget, de aztán... az egész nap rendelkezésemre áll. Legalább megbirkózok vele. Nem fogja el többet előlem a napot.

ATTILA: Eszter?

SALAMON: Fiacskám, jobban vagy?

(Csend.)

Mindig fájt, hogy nem szólsz hozzám... mindenkivel beszélsz, csak

velem nem... úgy érzem, rám nincs okod neheztelni, fiam... semmi okod...

ATTILA: Két hete nem volt itt...

SALAMON: Bántja valami... sír.

ATTILA: Elhagyta Dávid?

SALAMON: Együtt vannak, szépen, csöndben. Téged sirat. Azt mondja az anyja...

ATTILA: Mit mond az anyja?

SALAMON: Azt hiszi, hogy miatta tetted...

ATTILA: Mondd meg neki, hogy nem miatta... nem tud hozzám bejönni... nem akar hazudni... teljesen olyan lett, mint Dávid... mellettem soha nem akart olyan lenni, mint én vagyok... ha én zenére voltam szomjas, ő sírni akart... ha nevetnem kellett, ő megfagyott mellettem. Mindig tudom, mi történik velük... megérezem. Sajnál... mert nem tud dönteni... mondd meg neki, hogy szabad... teljesen szabad... ha ő úgy akarja. Tedd azt is hozzá, ha ő úgy akarja...

SALAMON: Attila, te sírsz...

ATTILA: Nem voltam már régen a levegőn... szomjas lettem egy kis friss szélre.

SALAMON: Attila, kisfiam... Meggyógyultál!

(Színváltozás.)

Szín: Eszter szobája.

ESZTER: (Lerakja a holmiját a szobában.)

KÓSNÉ: Már vártalak. Dávid?

ESZTER: Hozza a csomagokat.

KÓSNÉ: Képzeld, a múlt héten bent volt apósd Attilánál. Azt üzeni neked, hogy szabad vagy, ha te úgy akarod...

ESZTER (kitörő örömmel): Azt mondta? Biztos, hogy mondta? Nem akar becsapni?

KÓSNÉ: Apósd említette azt is neki, hogy egy építész jár hozzá. Húsz-ezer forintot tudna keresni egyetlen képpel. Hát ettől... biztosan megnyugodott, hogy nem mindenki nevette ki, és aztán azt mondta, mondja meg neked, szabad vagy, ha akarod...

ESZTER: Ezek szerint nem is hiányzott neki, hogy nem mentem be. Meggyógyult, most már szabad vagyok... fő, hogy szabad vagyok! Fő, hogy nem lesz öngyilkos miattam, és Dávid is megnyugszik.

KÓSNÉ: Két ilyen rendes embert szednél össze. Egyik átad a másiknak, akkor is, ha vérzik a szíve, csak te boldog légy... ha kijön a klinikáról, csókolj neki kezét.

ESZTER: Megteszem... nézd, ezt a terítőt Pesten vettük a Képzőművészeti boltban. Látod? ez illik ide. A váza pedig most ideiglenesen idekerül a folyóirat-tartóra... Anyu, én már nem is vártam ekkora boldogságot. És ne hidd, hogy Attilának nem fogom megköszönni. Kezet csókolok neki. Dávid!

DÁVID: Összetörsz! Főleg magadat, vigyázz!

ESZTER: Attila azt üzeni, képzel, az apósomtól üzeni, ha akarom, szabad vagyok. Azt mondja apósom, hogy jól van, vele is beszélgetett. Levették a kezéről a gipszet, és még nevetett is.

DÁVID: Engem nem említett?

ESZTER: Mózeset nem kérdezte?

KÓSNÉ: Csak azt kérdezte Salamon úrtól, hogy elhagytad-e? Az apja meg azt mondta neki, hogy szépen vagytok.

ESZTER: Ne vess már... gyorsan neves! Legalább nem kell azt kívánnom, hogy bárcsak meghalna... ez kínzott mindennap, mikor fölbredtem. Csak ki ne mondjam, hiszen hozzám tartozik ő is. Gyámoltalan kamasz fiú, tele pattanással és tele félelemmel... Tessék, itt a papucsod, a köntösöd, vigyázz, ha fölvakarod az arcod, még beteg is lehetsz. Levágom a körmöd, így gyászolni egy felnőtt embernek...

DÁVID: Ugrálsz, még megütheted magad... Azt is tudja, hogy gyerekünk lesz?

ESZTER: Tudja. Sőt azt is tudja, hogy fiú lesz.

DÁVID: Szerintem kislány.

ESZTER: Szerinte fiú... és egy lány is... Veszünk nekik egy Mózes-kosarat.

DÁVID: Kettőt. Egy kosárba hogy' fér el egy fiú és egy lány?

ESZTER (Beleszagol a levegőbe): Anyu megfőzött a tiszteletünkre. Én terítetek... Hányan is vagyunk?

DÁVID: Hárman.

(Attila megáll az ajtóban.)

ATTILA: Jó estét!

ESZTER: Attila!... gyere már... négyen vagyunk akkor. Ül le.

ATTILA: (Két bottal vánszorog.)

DÁVID (Főlkapja, úgy hozza): Épp most jöttünk le Pestről.

ATTILA: Televízió?

ESZTER: Munkácsy. És mit szólsz a hangulatlámpánkhoz?

ATTILA: Igen... hangulatlámpa. Esti fény... melegség... otthon... üde szép vagy, Eszter.

KÓSNÉ (hozza a vacsorát): Attila, fiacskám! (Sír.) Látod, nem kellett

volna... látod most már... mondta apád az üzenetedet...

DÁVID: Jött megrendelőd. Még az elmaradt kiállítás előtt, a boltban látta a képedet. Azóta keres. Velem is beszélt, azt hitte, én jobban megteszek mindent az érdekében.

ESZTER: Attila... dőlj itt végig.

ATTILA: Nem, megyek is én... csak egy percre kukkantottam be.

DÁVID: Este van, hova mennél? Aludj csak itt...

KÓSNÉ: Mit szólsz hozzá, Attila, a legdrágábbat vették ezek. Ez a kanapé maga hatezer forint volt. De szép is. Nézd meg a színeit, te értesz hozzá, megmondhatod igazán...

ATTILA: A színei... jók a színei...

ESZTER: Egyél Attila... anyu, majd mi ott alszunk a te szobádban, Attila meg kényelmesen elfekhet itt, a hangulatlámpa mellett.

ATTILA: Itt van a kisszamár is... ez itt van... más? A többi mind új.

KÓSNÉ: Mind új a többi. A függőnyt még nem is láttad.

ESZTER: Szólok az apósomnak.

ATTILA: Nem, ne szólj, Eszter.

ESZTER: Jó, nem szólók. Egyél. Sokat egyél!

KÓSNÉ: Nekem megint a lába jutott meg a püspökfalatja.

ESZTER: Fő, hogy két csirkét vágtaal, anyu... egyetek... Mózes, rengeteget egyél.

DÁVID: Neked kell enned most.

ATTILA (ránéz Eszterre): Jól nézel ki.

ESZTER: Hízok... mert engem nem kell kétszer kínálni. Siess, Attila, mert elszedik előled.

DÁVID: Majd én leszedem az edényeket. Beszélgetsetek. (Kiviszi az edényeket.)

KÓSNÉ: Ha te ügyeskedsz, fiam, én meg megágyazok Attilának.

KÓSNÉ: (Megágyaz.)

ATTILA: Én is leszedhettem volna... legalább egyszer az edényeket. Ugye, Eszter?

KÓSNÉ: Feküdj le, fiam... ti meg gyerekek... hozzám...

ATTILA: Gyereket vársz, Eszter?

ESZTER: Igen.

ATTILA: Hát mióta vagyok én élőhalt? Mióta?!

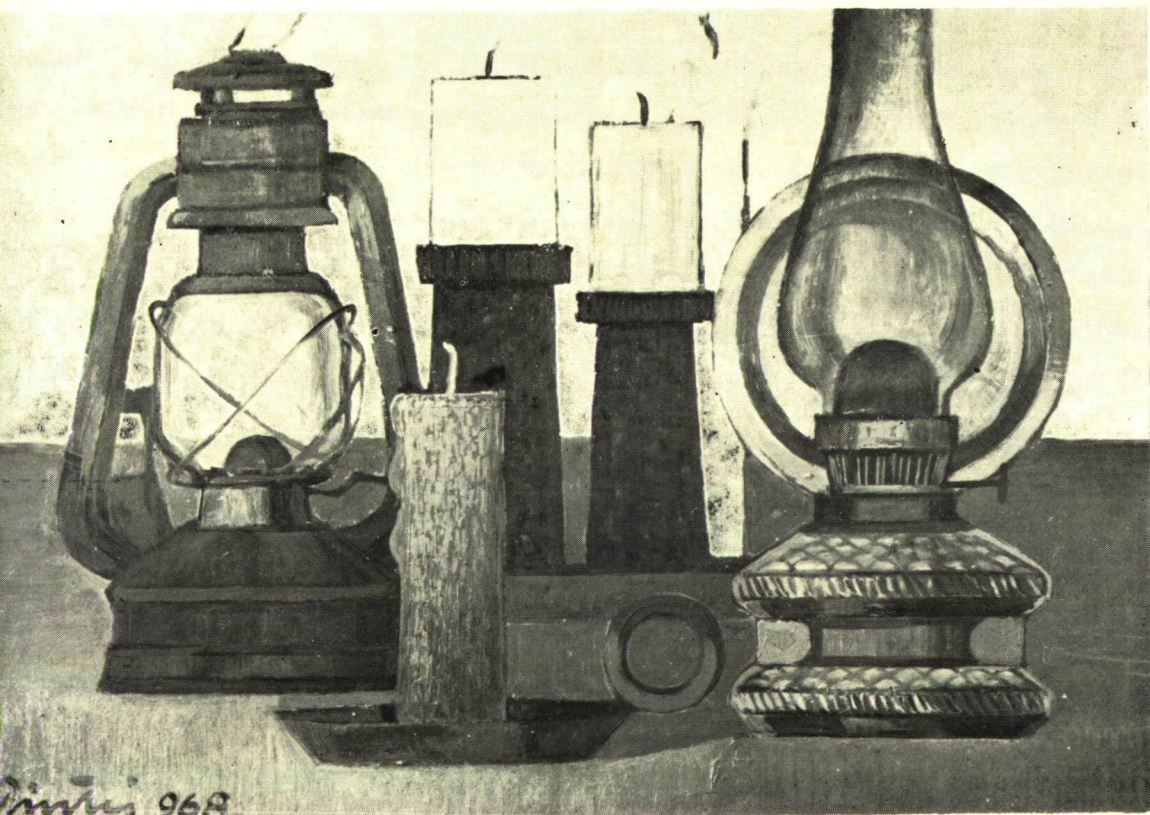
(Lefekszik, eloltják neki a villanyt, mindenki a másik szobába megy. A másik szobából nevetések, zene, jókedv szűrődik ki. Attila felkel, nehezen megy egy pár lépést, és belebotlik, majd beleesik a fotelba. Ott ébred föl reggel.)

(Színváltás.)

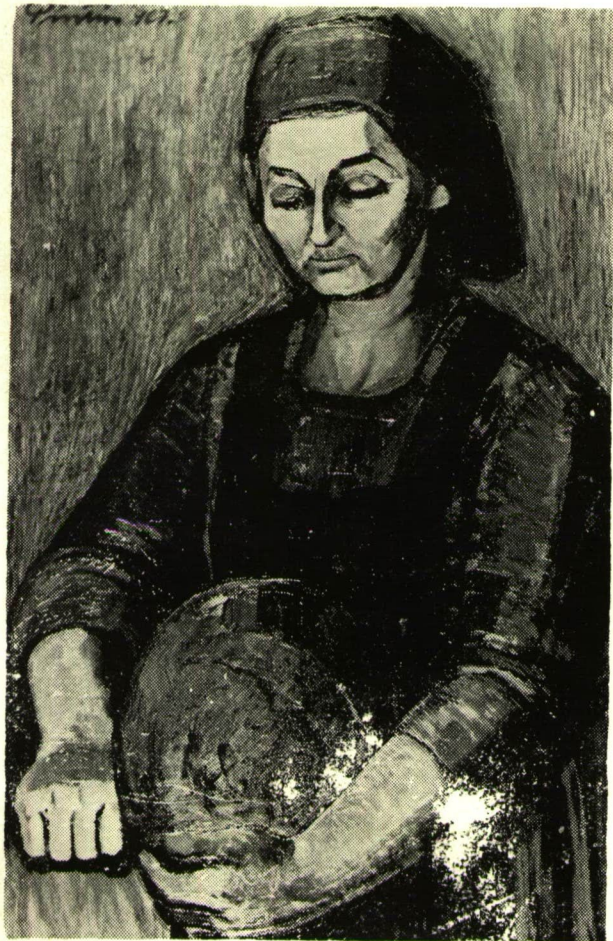
- DÁVID:** Te már felkeltél, Attila? (*Kimegy, és behoz magával a csirke-maradékból.*) Szólj, ha valami más kívánsz enni...
- ATTILA:** Nem, ne hozzatok semmit. Nem akarok itt maradni nálatok.
- DÁVID:** Szükség van még ápolásra... itt kaphatsz csak mindent meg, ami neked kell... nem voltam bent egyszer se nálad... most ha ki lehet pótolni, Attila, illetve, ha jóvá lehet tenni... érezd otthon magad továbbra is, barátom.
- ATTILA:** Köszönöm, menj. A munka reggel kezdődik.
- DÁVID:** Szervusz, Attila... délután hazanézek.
- ATTILA:** Szervusz. (*Lefekszik az ágyba, és hol a mennyezetet, hol az ajtót figyeli.*)
- ESZTER:** Kakaót hoztam. Meg kell innod. Ide melléd teszem a rádiót. Ha kíváncsi vagy a műsorra, látod, itt van az újság mellette... (*Együtt olvasnak.*) nézd csak... „Salamon Attila a gyógyulás útján. Az együttérzők városszerte örömmel fogadják a hírt, hogy a fiatal festőművész újra elkezdheti művészi munkáját...”
- ATTILA:** Dávid írta.
- ESZTER:** Hát akkor Dávid írta... örülj neki! (*Kimegy.*)
- ATTILA:** Eszter!... Eszter! úgy tesz, mint aki nem hallja. Mindig pont az ellenkezőjét teszi, mint amire kérem...
- ESZTER:** Attila, látogatód van... bocssássanak meg, dolgom van.
- TERVEZŐMÉRNÖK:** Kedves barátom! Hány éves is vagy te?
- ATTILA:** Huszonhét.
- TERVEZŐ:** Kérlek, ez a képed, „Íme, az ember” nagyon megfogott engem a kiállításodon. Nézd csak, itt a szerződés a tanácstól, a saját nevedre kértem, egy éved van rá. Lefested nekem ezt a képet falfreskóként, és húszezer forint nyomja a zsebedet. Az ország egyik legnagyobb és légkorszerűbb halottasházának építését bízták rám. Ide kellene művészi freskó. A te felfogásodban festett ember nekem pontosan megfelelne. Visszaút nincs, A tanács jóváhagyta, és a fényképpel bizonyítottam, hogy ez a kép igazán korszerű lenne. Tehát egy négyszer hatméteres freskóról lenne szó.
- ATTILA:** A kezem.
- TERVEZŐ:** Mi van a kezdeddel?
- ATTILA:** Teljesen érzéketlen.
- TERVEZŐ:** Hogyhogy?
- ATTILA:** Összetörtém, és nem jól forrott össze.
- TERVEZŐ:** Mutasd! Az ujjaidnak semmi bajuk. Mozgasd csak... (*Mozgatja.*) A karodat tudod emelni? (*Főlemeli.*) Ép a kezed... tökéletes... Azt te csak úgy hiszed... a csontok összeforrnak, az ujjaid a tiéd és az a fontos. Itt van a vázlatomb, ceruzám, fogd... tessék... rajzolj!...
- ATTILA:** (*Nem mer belekezdeni.*)
- TERVEZŐ:** Rajzolj!
- ATTILA:** Fogni se tudom.
- TERVEZŐ:** Lehetetlen, lehetetlen, ha mondom... inkább görcsösen szorítod. Fessél inkább... hol az ecseted? Asszonyom... kedves asszonyom... kérem, hozzon már a férjének egy ecsetet...
- ESZTER:** Ecsetet? Festeni akarsz?
- ATTILA:** Ecsetet.
- TERVEZŐ:** Festéket is. (*Eszter visszamegy.*)
- ESZTER:** Nincs. Nem találok sehol... anyám eltűzelte még akkor...
- TERVEZŐ:** Próbáld ceruzával.
- ESZTER:** Kérek apádtól ecsetet. Ő is szokott mostanában festeni. (*Ki.*)
- ATTILA** (*Próbálkozik a ceruzával*): Nem megy. Nehéz a ceruza... és ez is... mintha gyerek csinálná... (*Athúzza a lapot.*)
- SALAMON:** Attila, hát te itthon vagy? Mért nem szóltatok nekem azonnal...
- TERVEZŐ:** Én az újságból értesültem róla...
- SALAMON:** Benne vagy az újságban is?! ... Hol, melyikben?... csak a helyiben? vagy a pesti lapokban is? Mutassátok... hát nem is mondjátok nekem ezt a nagy újságot... áhá... nagyon örülök, fiam... látod, hogy érdeklődnek utánad az emberek?
- ATTILA:** Ecsetet hoztál?
- SALAMON:** Hoztam, persze. Festéket is... olvastam egy könyvben, hogy nagy betegség után az alkotókedv elemi erővel tör ki a művészből. Na mit festesz, Attila? Áhá... már alakul... és ez itt mi?
- TERVEZŐ:** Szerződés. Csak alá kell írni.
- ATTILA** (*lázasan fest, de egyik papírt a másik után dobja el*): Lassan kell csinálnom, akkor talán... talán akkor...
- SALAMON:** Csodálatos, színeid vannak, Attila. A világűrben nem lehet látni csodálatosabb színeket.
- ATTILA** (*lehanyatlik*): Nem megy... nem megy... nem tudok, nem vagyok festő. Elmúlt... vége! Nem megy! Tönkrement a kezem. Teljesen tönkrement.

NEMETH JÓZSEF: BOGLYAK

PINTER JÓZSEF: GYERTYÁK

**PINTÉR JÓZSEF
KÉT FESTMÉNYE**

BALRÓL: KENÉRSZEGŐ

JOBBRÓL: ESTE AZ OLAJKÚTNÁL

SALAMON: Fáj a kezed?

ATTILA: Nem fáj.

TERVEZŐ: Zavarunk téged, Attila... de ne vedd a lelkedre ezt a kísérletezést. A kezed nem számít. A kéz akármilyen lehet, barátom. (*A fejére és a szívére mutat.*) Itt van a lényeg, meg itt... A kiállításod után ítélve, te ezt játszva meg tudod csinálni. Itt hagyom a szerződést, holnap beküldöd hozzám a tervezőirodába. Tudod mit? Egy hetet adok rá.

SALAMON: Majd én beviszem, Majd én aláíratom vele...

TERVEZŐ: A vizontlátásra, Attila. Nekem mennem is kell. Tudod mit? Itt hagyom a tömbömet is. Ceruzával, nagyon vázlatosan, ha tudod, skicceld föl a régi képed alapján a tervet. Üdvözöllek és eredményes alkotómunkát. Szervusz, Salamon bátyám.

SALAMON: Szervusz kérlekalásssan, és köszönöm szépen a fiamhoz való ragaszkodásodat, nem fogsz benne csalódni, garantálom.

(Színváltozás.)

SALAMON: Te, fiam, ne neheztelj meg már érte, a Tekla üzent. Igen. Egy volt évfolyamtársatoktól. Hallotta minden részletét az utóbbi egy évnek, és azt üzeni, hogy holnap fölkeres. Okvetlen fölkeres.

ATTILA: Köszönöm. Tekla volt bennem évekgig az, aki megtartotta a jót, a szépet, a hitet a számomra... azt hiszem, ecsettel kellene kezdenem. Az ecset jobban segít, mint a ceruza. Add csak ide a tömbömet. Remek jó elképzelésem van.

(Színváltozás.)

Szín: Kósné szobája.

ESZTER: Láttá, hogy odáig volt akkor, amikor nem jött Tekla. Két hétig letört, még ceruza se volt nála. Még elhitte, hogy meglátogatja Tekla. Talán azt képzelte, hogy megkéri a kezét. Nevetséges. Hogy hogy tudtam én ezzel az emberrel évekgig élni!

KÓSNÉ (*az ágyban fekszik*): Feküdj már le te is, Eszter.

ESZTER (*a kulcslyukon keresztül néz a másik szobába*): Megint fest... újra ecsetet vett a kezébe... állandóan fest, mint a megszállott... a szőnyeg már csupa festék. Meg fogom mondani neki, keressen máshol helyet magának... mi itt nyomorgunk ketten egy ágyban, fiatalok, itt maga mellett...

KÓSNÉ: Nagyon jó helyetek van itt nálam.

ESZTER: Ó meg egyedül a nagy szobában, és mindent tönkretesz. Már zenét se hallgathatok, mert átordít! Hát ki ő itt?

KÓSNÉ: Feküdj le, ne izgasd magad. Terhes nőnek nem szabad fölizgatnia magát.

ESZTER: Még ez is! Legjobb lesz, ha most rögtön megmondom neki. (*Átmegy a másik szobába.*)

KÓSNÉ: Eszter! Eszter! Hallo?! (*Eszter végig csapkodja az ajtókat.*)

ATTILA: Ne oltsd el a lámpákat! (*Ordít.*)

ESZTER HANGJA: Nem te fizeted a számlát! Már egy hete pihenni se lehet tőled! (*Lámpatörés.*)

ESZTER: Most legalább nem égeti... még az ágynemű is csupa festék...

KÓSNÉ: Nem kellett volna... Dávid majd haragszik érte... aztán se Attila, se Dávid.

ESZTER: Menjen az apjához. Elég nagy a szobája annak. Tartsa el az apja. (*Kósné szobája elsötétül, s Attilát látjuk a másik szobában.*)

ATTILA: (*Főlkapcsolja a csillárt, rajzol. Lázasan rajzol, s a nem sikerülteket eldobálja.*)

ESZTER (*beles a kulcslyukon*): Már megint fest. Fölgyújtotta a nagy csillárt. Undok alak! Csak már lennék tőle törvényesen elválva... én meg bekapcsolom a rádiót. (*A rádió üvölt.*)

ATTILA: (*Mindinkább elkeseredetten rajzol. Végül is összegyűr mindent, és sirva fakad.*)

(*Reggel van. Attila szobája fölfordítva, mindenütt rajzok, a szőnyegen üvegszilánkok.*)

ESZTER: (*Büszkén, tüntetően végigmegy a szobán, szellőztet, huzatot csinál.*)

ATTILA: Ne haragudj, Eszter, a tegnapiakért... (*Eszter már kiment.*) Vázlatot akartam készíteni.

ESZTER: (*Ki-be jár. Elviszi Attiláról az ágyneműt.*)

ATTILA: Csak vízfesték, nem olajnyom az.

KÓSNÉ: Kelj már fel, Attila, így csak megfázol az ágyban takaró nélkül. Esztinek igaza van. Látod, hogy terhes, és egy ágyban alszik a férjével... te meg...

ATTILA: Dávid hol van?

ESZTER: Elment. Szépen köszönted meg neki, hogy írt rólad...

KÓSNÉ: Az apád egyedül van, Attila... Eszti, hozd be a kakaót neki. Tulajdonképpen csak ez az egy szoba az övéké... Nézz körül, mit csináltál te ebből a lakásból. Mint a szemétdomb! (*Kimegy.*)

ESZTER: (*Ki-be jár és takarft, Attilához tüntetőleg nem szól.*)

ATTILA: Eszter! (Eszter nem jön vissza.)

SALAMON: Elkészültél velem?

ATTILA: Nem. Nem megy.

SALAMON: Akkor se baj. Írd alá. Aláírod, és majd egy hónap múlva nekikezdesz. Még egy évéd van rá. Tessék, írd alá. Írd alá, ha mondom. Ha aláírod, megjön az önbizalmad. Tessék, fogd. Salamon Attila.

ATTILA: Nem tudok festeni. Azelőtt láttam magam előtt. Azelőtt tudtam, akkor is, ha nem akartam, egy témára legalább három variációt le tudtam volna festeni, most egyet se tudok. Nem jut eszembe egy se. Elmúlt. Vége.

SALAMON: Olyan nincs, fiam. Ha egyszer tudtál, akkor tudsz most is.

ATTILA (megmutat egy pár rajzdarabot): Ezek nem rajzok. Menj el, apám, vidd vissza neki. Köszönöm, hogy rámgondolt, de nem tehetem.

SALAMON: Aláírom helyetted. És ha egy éven belül meg tudod csinálni, nem vész el a pénz.

ATTILA: (Összetépi a szerződést.)

SALAMON: Akár én is megfesthettem volna! Igen! És ne vágj föl a tisztességeddel. Örült vagy csak, ez nem becsület, ez vakság. Mások nyakán élni, az becsület?! De dolgozni menni, az már derogál neki... hogy adhasa a sértődöttet, a megbántottat... alászolgája! (El.)

(Szín elsötétül.)

ANYA HANGJA: Csomagolj össze, kislíam... két fehér inget rakj be a bőröndbe. Amíg az egyiket kimosod, megszárad a másik. Fésülködj meg. Az apádra hasonlítsz. Neki is mindig szemébe hullott a haja. Csak amíg ő hódítónak, asszonyrablónak képzelte magát; te senki se vagy... Még senki vagy. Sorompók közt neveltelek. Elzártam előled az életet... de neked, fiam, példát kell mutatnod... neked talpra kell állnod... menj tanítani. Nagy dolgok várnak még rád. Mindig teljesítetted a kötelességedet... de többet is tudsz adni. Sokat tapasztaltál, fiam.

(Kopogás.)

ATTILA: Tessék!

TEKLA: Szervusz. Nem tudtam akkor jönni. Külföldi ösztöndíjat kaptam: Greifswaldban éltem. De most itt vagyok. Csomagolj össze, elviszlek innen. (Attila mellé kuporodik.)

ATTILA: (Úlve átöleli Teklát.)

TEKLA: Ne csacsiskodj... (Letérdel eléje, ismét átölelik egymást.) (Csend.)

ATTILA: Sokszor gondoltam erre a találkozáásra... talán mindig csak erre a találkozáásra gondoltam. És mondd, Tekla, te mit őriztél meg rólam? Semmit... tudom... a szürkeségemet, vagy az állandó siránkozásomat?

TEKLA: Tudomisen. Mindenütt hiányoztál. Mintha elfelejtettem volna valamit magammal vinni. Aztán próbálkoztam. Megismertem értelmes embereket, akik rajongtak értem, nagy művészeket, akikért én rajongtam, kartársakat a tanári karból, akikkel vitát provokáltam, kerestem szerelmet, boldogságot, nyugodalmat, és akkor mindannyiszor a kopott öves kabátod jutott az eszembe, amiről Eszter levágta az övet. Tudtam, hogy nem vagy boldog. Hogy miről? Nem tudom. A boldogtalanság nem látszik meg az emberen, csak a boldogság. És mikor a házasságod után beszélgettünk olykor-olykor — boldognak láttalak. Azt képzeltem, azért vagy boldog, mert velem lehetsz.

ATTILA: Igazat beszélsz, Tekla. De te még nem tudhatod, kislányom, hogy a boldogság annyiféle, ahány alkalom van rá. Boldogság az is, hogy szép reggeled van, vagy a feleséged véletlenül megszorítja a kezéd... Tekla, milyen kár, milyen kár, hogy nem együtt kezdhettük. Mi bajod van, Tekla? Te sírsz... Beszélj!

TEKLA: Én már nem gondoltam arra, hogy boldog leszek... tudod, legfiatalabb éveimet elfecséreltem, azt se láttad soha rajtam, hogy majd meghalok a bánattól, amiért Esztert vetted feleségül, és nem engem...

ATTILA: Ne mondd tovább! Csak vegetáltam, Tekla. Minden művemet a te szemmed néztem, ugyanolyan módon: szerelem nélkül akartam beosztani az életemet, mint ahogy te... Sokszor még az is eszembe jutott, hogy neked akarom megőrizni magamat, hogy veled éljem át a nagy szerelmet.

TEKLA (nevet): Buta kamasz vagy, mint régen. Siess, már vár az autó.

ATTILA: De hát hová viszel?

TEKLA: Haza. Hazamegyünk.

ATTILA: Azt mondod, hazamegyünk?! (Nagy boldogságában nem tud Teklával mit csinálni.)

TEKLA: Vigyázz rám... csukjuk be a szemünk... Becsuktad? Én is... És most gondoljunk egyre.

ATTILA: Egymásra találtak az egymásért élő szeretők...

TEKLA: Egymásra találtak az egymásért élő szeretők... Tudod, egy ki-

állításon, Berlinben — megláttam egy képet. A tiéd volt. Egész délután azt néztem. Egy kisdedet ábrázolt; a címe: „Járni tanul...” Attila! Mit akarsz ezentúl csinálni?

ATTILA: Tanítani fogok, és csak Neked akarok élni. Nem látsz rajtam valami különösöt?

TEKLA: Boldog vagy. Mindig boldogok leszünk, hiszed?

ATTILA: Tudom.

ESZTER (be): Jó napot. Elmész, Attila?

ATTILA: Elmegyek, Eszter. Teklával megyek. Tanítani fogok.

TEKLA: Meg festeni.

ESZTER: Hát — isten veled, Attila, szerencsés utat magának is... Én csak azt tudom, kár volt ezért az öt évért, ha ennyire szerették egymást, még szerencse, hogy örömmel veszem távozásodat.

ATTILA: (Teklára néz.)

TEKLA: Nem baj, te drága. Az ember néha nem azt mondja, amit előre elhatároz. Azt mondja, ami legbelül van. (Megcsókolják egymást.)

(Szín kissé elsötétül.)

ANYA HANGJA a távból: Menjtek az otthonotokba. Az otthonotok rá-

tok vár. Attilám, kisfiam, menj az emberek közé. A gyerekek várnak rád. Emberséget várnak tőled és szeretetet. Most már tudsz nekik adni... magadból. Maradj mindvégig tiszta ember... kicsi fiam.

(Szín kivilágosodik.)

ATTILA: Ugye, nem mondtam még, hogy egyelőre csak bottal tudok járni?

TEKLA: Majd rendbe jössz. Csomagod van?

ATTILA: Csak az ecsetjeim, meg két fehér ing, még anyám adta. Láthatod, semmi nyomot nem hagyok magam után. Semmit... S ez azért taj...

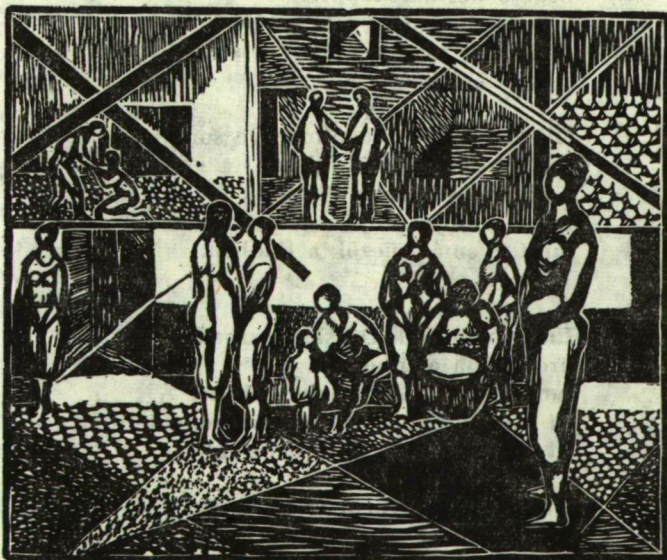
TEKLA: Nem a múlt nyomai a fontosak, hanem a jövő...

(Felsegíti, átöleli, lassan elindulnak együtt.)

(Szín valamelyest elsötétül.)

ANYA HANGJA (kintről; előbb erősebben, aztán egyre halkabban): Maradj mindvégig tiszta ember... tiszta ember... kicsi fiam!

F ü g g ö n y .

GOÓR IMRE FAMEZSZETE